

היבטים תיאורטיים ומעשיים בדמוקרטיה הפרלמנטרית בישראל.

מרצה: טל חסדאי-ריפא

הקורס משלב לימוד עיוני עם התנסות מעשית בעבודה בכנסת וארגונים חוץ פרלמנטריים, ומתבצע בשיתוף פעולה עם כנסת ישראל. חלקו העיוני של הקורס יתמקד בשלושה מושגים תיאורטיים מרכזיים הנוגעים לעשייה פרלמנטרית בכלל ובישראל בפרט: "החוק", "המחוקק" ו"בית המחוקקים". בשליש הראשון של הקורס נדון במושגים מרכזיים בתהליך החקיקה ובמקומו של החוק בחברה דמוקרטית. נבחן את הקשר בין "חוק" לבין "צדק" וננסה להבין ביחד את מערכת היחסים בין החוק ותהליך החקיקה, לבין האזרחים ומושג הדמוקרטיה. בחלקו השני של הקורס נדון בתפקיד המחוקק, ובאופן ממוקד יותר, בתפקיד זה במסגרת דמוקרטיה ייצוגית. כמו כן, נבחן את שאלת הייצוג ואת יכולתו של המחוקק לפעול למען "הציבור" בתוך המסגרת הפוליטית כיום בישראל. חלקו האחרון של הקורס יתמקד בסוגיית "בית המחוקקים". נלמד על השחקנים הנוספים הפועלים בכנסת, באתגריה כבית מחוקקים, ונבין את הכנסת כזירת מאבק בין מיעוט לבין רוב. בנוסף, שני המפגשים האחרונים של הקורס יוקדשו לסדנאות מקצועיות הנוגעות לשוק העבודה הישראלי ולאופן בו תוכלו למנף את הידע שצברתן/ם בקורס לכדי ניסיון תעסוקתי. הקורס משלב התנסות מעשית במשך שנה, בהיקף של 6-8 שעות התמחות בשבוע. ההתמחות תתקיים במשכן הכנסת בירושלים (למעט אלו המתמחים בארגונים חוץ פרלמנטריים).

דרישות הקורס:

נכחות חובה בשיעורים

השתתפות פעילה וקריאה שוטפת

השלמת מכסת שעות ההתמחות מדי שבוע

הרכב הציון במידה והקורס פרונטלי: 4 דוחות קריאה (כעמוד כל אחד) (40%), עבודת סוף (סוף סמסטר ב') (40%), פרקטיקום (20%)

הרכב הציון במידה והקורס מקוון: השתתפות פעילה בשיעורים (20%), 2 הצגות מאמר (20%), עבודת סוף (סוף סמסטר ב') (40%), פרקטיקום (20%)

שעות קבלה: בתיאום מראש

שעות הקורס: יום א', 10:00-12:00 (לא סופי). מיקום הכיתה יימסר בהמשך.

18.10 - הצגת מטרות הקורס, חובות הקריאה, תיאום ציפיות. דיון ראשוני: תפקידו של היועץ הפרלמנטרי.

קריאת חובה:

1. שפרמן, ערן. 2010. "תפקידיהם של העוזרים הפרלמנטרים". המכון הישראלי לדמוקרטיה.
[קישור: https://www.idi.org.il/parliaments/11110/11111](https://www.idi.org.il/parliaments/11110/11111)

25.10 - מערכת היחסים בין האזרח לבין החוק - קריאה משותפת ב"לפני החוק" של פרנץ קפקא.

1. Kafka, Franz. 1925. Before the law.
2. Derrida, Jacques. 1992. "Before the law." In Acts of literature, pp. 181-220. Routledge.

01.11 - תהליך החקיקה בישראל, בין המחוקק לבין החוק. חקיקה פרטית ודיון במגבלות האופוזיציה בתהליך החקיקה.

קריאת חובה:

1. גל-נור, יצחק. בלאנדר, דנה. 2013. "הרשות המחוקקת" בתוך: המערכת הפוליטית בישראל.

עם עובד. עמ' 155-205.
קריאת רשות:

1. מאור, ענת. 2009. הח"כ כמחוקק: החקיקה הפרטית בכנסת - צמיחתה ותרומתה. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

(4) 08.11 - על חוק וצדק, בין המחוקק לשופט. דיון בבג"צ הפרטת בתי הסוהר - בג"ץ 2605/05.

קריאת חובה:

1. לורברבוים, יאיר. 2015. "על ההבחנה (הרולסיאנית) בין צדק לטוב, ועל ההבדל בין בית- המשפט למחוקק: הערות על מאמרו של אלון הראל: "מה המשפט צריך למשפט ומדוע?" עיוני משפט. לז. 281-288.

קריאת רשות:

1. ברק, אהרון. 1995. "על משפט, שיפוט וצדק". דברים בטקס השבעת שופטים חדשים בבית הנשיא.

2. Rawls, John. 2001. In "The law of peoples: with" The idea of public reason revisited". Harvard University Press. pp 3-23

(5) 15.11 - אישור התקציב בישראל כזירת מאבק על חלוקת משאבים. דיון בחוק ההסדרים כאתגר לדמוקרטיה הישראלית.

קריאת חובה:

1. גולן, טל. תשס"ח (2008). "הגירעון הדמוקרטי של חוק ההסדרים ושחיקתה של מדינת הרווחה הישראלית", משפט וממשל. יא(1), עמ' 243-311.

קריאת רשות:

1. מאור, ענת. בר ניר, דורית. 2008. "השפעת השימוש הגורף בכלי של חוק ההסדרים במשק המדינה על הפערים בשנים 2005-2002". ביטחון סוציאלי. 77(1), 95-124.
2. בן בסט, אבי. דהן מוטי. 2006 מאזן הכוחות בתהליך התקצוב. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 17-70.

(6) 22.11 - דמוקרטיה ייצוגית והפער בין ייצוג לבין משילות. דיון בחקיקת משנה כמתח בין יעילות לבין דמוקרטיה.

קריאת חובה:

1. ברכה, ברוך. תשנ"ג (1992) "חקיקת משנה". משפט וממשל. א (2). 411-431.

קריאת רשות

1. בלאנדר, דנה. קליין, ערן. 2002. "הפרלמנט והמחוקקים בפער שבין ייצוג למשילות". בתוך: חקיקה פרטית. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 7-14.

2. Mezey, Michael L. 2008. "Representation: A Theoretical Discussion". Representative democracy: Legislators and their constituents. Rowman & Littlefield Publishers. 23-54

7) 29.11 - חסינות ופסילת מפלגות כבעיית הייצוג. דיון בפסילתו של מיכאל בן ארי (בג"צ (1867/19

קריאת חובה:

1. פדהצור, עמי. פרליגר, אריה. 2004. "האתגר של מפלגות קיצוניות למשטרים דמוקרטיים". תרבות דמוקרטית, (8), 73-108

קריאת רשות

1. מדינה, ברק. 2006. "ארבעים שנה להלכת ירדור". מחקרי משפט כב.2, 327-383.

8) 06.12 - המחוקק הערבי בישראל – בין הגנה מעריצות הרוב והבניית זהות פוליטית, לבין מתן לגיטימציה למשטר.

קריאת חובה:

1. Kook, Rebecca. 2017. "Representation, minorities and electoral reform: the case of the Palestinian minority in Israel." *Ethnic and Racial Studies* 40, no. 12: 2039-2057.

קריאת רשות:

1. כהן, אורנה. 06.03.2015. מרשימות לוויין ציוניות לרשימה הערבית המשותפת. הפורום לחשיבה אזורית. קישור:

<https://www.regthink.org/articles/%D7%9E%D7%A8%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%95%D7%95%D7%99%D7%9F-%D7%A6%D7%99%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%A8%D7%A9%D7%99%D7%9E%D7%94-%D7%94%D7%A2%D7%A8%D7%91%D7%99%D7%AA-%D7%94%D7%9E%D7%A9%D7%95%D7%AA%D7%A4%D7%AA>

2. בשארה, עזמי. תשנז (1997). "הערבי הישראלי: עיונים בשיח פוליטי שסוע". ציונות - פולמוס בן זמננו. עמ' 312-339.

9) 20.12 - פעילות חוץ פרלמנטרית וחברה אזרחית ככלי לקידום מדיניות.

קריאת חובה:

1. גל-נור יצחק, אושר, ג'ניפר, גדות-פרז אלמה. 2012. "מעורבות אזרחים בקביעת מדיניות ציבורית", בתוך: הסביבה הפוליטית של קביעת מדיניות ציבורית בישראל, הוצאת מאגנס ספרי לימוד, פרק 10, עמודים 225-245

קריאת רשות:

1. פסטרנק, אביה. 2012. "אחריותם הציבורית של האזרחים". בתוך: אחריות ציבורית בישראל, כהן-אלמגור רפאל, ארבל-גנץ אורי, כשר אסא (עורכים). הוצאת הקיבוץ המאוחד, המרכז לאתיקה בירושלים, 359-377.

2. הרמן, תמר. 2012. "יש חדש תחת השמש – דעת קהל וקבלת החלטות בישראל", עדכן אסטרטגי, 14(2). 37-50.

10 (27.12) - דיון מסכם: לגיטימציה של הכנסת כיום. דיון על מעמדה של הכנסת כבית המחוקקים הישראלי.

קריאת חובה:

1. פרידברג חן. 2018. איך משפרים את עבודת הכנסת כגוף מחוקק ומפקח?. המכון הישראלי לדמוקרטיה

11 (03.1) – סדנת הכנה לשוק התעסוקה - כתיבת קורות חיים.

קריאת חובה:

1. Cohen-Eliya, Moshe. Hammer, Yoav. 2010. "Nontransparent lobbying as a democratic failure." *Wm. & Mary Pol'y Rev.* 2. 265-287.

קריאת רשות:

1. Veksler, Albert. 2015. "Lobbying in the sunshine-hiding behind transparency?". *Journal of Public Affairs*, 16(1), 39–49.

12 (10.1) – סדנת הכנה לשוק התעסוקה: "מה יש לעשות עם תואר ב"פ"ם?"